

สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาการเดินเรือระหว่างประเทศในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ค.ศ.๒๐๑๕-๒๐๒๕และการดำเนินงานเบื้องต้นโครงการปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง

ความเป็นมา รัฐมนตรีกระทรวงคมนาคมของสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และราชอาณาจักรไทย ได้ร่วมลงนามความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง พ.ศ. ๒๕๔๓ (Agreement on Commercial Navigation on Lancang-Mekong River among China, Laos, Myanmar and Thailand, ค.ศ.๒๐๐๐) เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๔๓ โดยความตกลงนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะมุ่งให้การเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง เป็นไปโดยเสรี สะดวก ปลอดภัยและมีระเบียบเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการค้าขายระหว่างกัน

โดยประเทศสมาชิกเห็นชอบให้มีการจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนให้มีการดำเนินการตามความตกลงฯ ประกอบด้วย การจัดตั้งกลไกการประสานงานคณะกรรมการร่วมเพื่อประสานการดำเนินการตามความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง (The Joint Committee on Coordination of Commercial Navigation on the Lancang-Mekong River among China, Laos, Myanmar and Thailand: JCCCN) ซึ่งมีบันทึกความเข้าใจว่าด้วยแนวทางเกี่ยวกับการบำรุงรักษาและปรับปรุงร่องน้ำเพื่อการเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง (Annex ๓ : Guidelines on the Maintenance and Improvement of the Navigability of the Lancang-Mekong River) เป็นเอกสารแนบท้าย มีวัตถุประสงค์ให้ประเทศสมาชิกพึงใช้มาตรการที่จำเป็นในการขจัดอุปสรรคและอันตรายใดๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การเดินเรือ รวมถึงร่วมมือกันในการรักษาและปรับปรุงทางเดินเรือในแม่น้ำโขงบริเวณที่ไหลผ่านประเทศสมาชิก เพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการเดินเรือ โดยการดำเนินการดังกล่าวนี้จะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของร่องน้ำลึก (Thalweg) กระแสน้ำ รวมถึงเส้นเขตแดนที่เป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างประเทศสมาชิก

ประเทศสมาชิกได้จัดตั้งคณะสำรวจร่วมกันโดยคณะสำรวจมีความเห็นว่าควรมีการปรับปรุงร่องน้ำการเดินเรือและปรับปรุงเกาะแก่งที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขงและเห็นชอบให้จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อสำรวจและจัดทำรายงานการออกแบบปรับปรุงร่องน้ำเพื่อการเดินเรือ โดยได้กำหนดแผนงานการปรับปรุงร่องน้ำทางเรือทั้งหมด ๒ ระยะเพื่อให้เรือขนาด ๕๐๐ ตัน (DWT) สามารถเดินทางได้โดยสะดวกและปลอดภัย ประกอบด้วย

- ระยะที่ ๑ เพื่อปรับปรุงร่องน้ำให้เรือขนาดไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ตัน(DWT)สามารถเดินเรือได้โดยสะดวกและปลอดภัย ภายในปี ๒๕๔๕
- ระยะที่ ๒ เพื่อปรับปรุงร่องน้ำให้เรือขนาด ๓๐๐ - ๕๐๐ ตัน(DWT)สามารถเดินเรือได้โดยสะดวกและปลอดภัยภายในปี ๒๕๕๐

ต่อมาประเทศสมาชิกจึงได้ร่วมกันพิจารณาโครงการปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือไปแล้ว ในบริเวณแก่งและหาดตื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือตลอดความยาวร่องน้ำระยะทาง ๒๓๑ กิโลเมตร จำนวน ๑๑ แห่ง ซึ่งประกอบด้วยแก่งบริเวณชายแดนจีน-เมียนมา ๑ แห่ง เมียนมา-ลาว ๙ แห่ง และไทย-ลาว ๑ แห่ง คือบริเวณแก่งคอนผีหลวง โดยใช้งบประมาณจากรัฐบาลจีนทั้งหมด โดยในปี ๒๕๔๕ ได้ดำเนินการปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือซึ่งมีอุปสรรคด้านความปลอดภัยไปแล้วจำนวน ๑๐ แห่งเพื่อให้เรือสินค้าขนาด ๑๕๐ ตัน (DWT) สามารถเดินเรือได้ตลอดทั้งปี ยกเว้นบริเวณแก่งคอนผีหลวงระหว่างไทย-ลาวซึ่งต้องมีการหารือในเรื่องการปักหลักเขตแดนให้เรียบร้อยก่อน

ในคราวประชุมคณะกรรมการประสานการดำเนินการตามความตกลงว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง (JCCCN) ครั้งที่ ๑๑ (กันยายน ๒๕๕๕) จีนจึงได้เสนอโครงการจัดทำแผนพัฒนาการเดินเรือระหว่างประเทศในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขงระยะกลางและระยะยาวเพื่อรองรับการปริมาณการขนส่งในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขงที่เพิ่มขึ้นเพื่อให้เรือขนาดบรรทุก ๓๐๐-๕๐๐ ตัน(DWT) ผ่านได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

การประชุมคณะกรรมการJCCCN ครั้งที่ ๑๓ (มกราคม ๒๕๕๘) ที่ประชุมได้พิจารณาแผนพัฒนาการเดินเรือระหว่างประเทศในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ค.ศ.๒๐๑๕-๒๐๒๕ และในการประชุมคณะกรรมการ JCCCN วาระพิเศษฯ (มิถุนายน ๒๕๕๘) ที่ประชุมได้มีข้อยุติต่อร่างแผนพัฒนาการเดินเรือระหว่างประเทศในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ค.ศ. ๒๐๑๕-๒๐๒๕ (Development Plan of International Navigation on the Lancang-Mekong River ค.ศ. ๒๐๑๕-๒๐๒๕) รวมถึงเห็นชอบให้มีจัดตั้งคณะทำงานร่วมสำหรับการดำเนินงานเบื้องต้นโครงการปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง (Joint Working Group for Preliminary Work of Navigation Channel Improvement Project on the Lancang-Mekong River)

วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการเดินเรือระหว่างประเทศในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการขนส่งทางน้ำระหว่างประเทศในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง ให้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศสมาชิก ตามเป้าหมายการปรับปรุงร่องน้ำ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินเรือ ความปลอดภัย ลดความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยแผนพัฒนาฯ (Development Plan) ครอบคลุมพื้นที่แม่น้ำโขงระหว่างเมืองซือเหมาในจีนถึงเมืองหลวงพระบางในลาว

แผนพัฒนาฯ ประกอบด้วย กรอบแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การพัฒนาท่าเรือ พัฒนาร่องน้ำทางเดินเรือ เครื่องหมายช่วยการเดินเรือ พัฒนาระบบสนับสนุนการเดินเรือ การค้นหาช่วยเหลือผู้ประสบภัย ต่อสร้างเรือช่วยเหลือกู้ภัย การอบรมคนประจำเรือและบุคลากรบนฝั่ง จัดทำระบบสารสนเทศ เป็นต้น โดยแบ่งการพัฒนาเป็น ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะเวลาดำเนินการ	การดำเนินงานเบื้องต้น	ปรับปรุงร่องน้ำ	พัฒนาท่าเรือ	พัฒนาเครื่องมือสนับสนุน
ระยะที่ ๑ ค.ศ. ๒๐๑๕-๒๐๒๐ (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓)	ดำเนินการศึกษาสำรวจ ออกแบบความเป็นไปได้ และทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคม ของแต่ละโครงการ และได้รับการรับรองจาก ๔ ประเทศ	ระยะทาง ๖๓๑ กิโลเมตรจาก ชายแดนจีน-เมียนมา ที่หลัก ๒๔๓ ถึง หลวงพระบางเพื่อ รองรับเรือ ๕๐๐ตัน (DWT)	- ทำเรือสินค้าจำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ Guanlei, Xiangkok, Wan Pong, Pakbeng and Luang Prabang ทั้งนี้ ทำเรือ จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ Xiangkok, Pakbeng and Luang Prabang. จะต้องมีส่วนของท่าเรือ โดยสารด้วย	- พัฒนาสถานีบำรุงรักษาร่องน้ำและเผชิญเหตุฉุกเฉิน จำนวน ๓ แห่ง - ต่อสร้างเรือช่วยเหลือกู้ภัย จำนวน ๔ ลำ - ฝึกอบรมคนประจำเรือและบุคลากรบนฝั่ง - พัฒนาระบบรายงานและติดตามเรือ - พัฒนาระบบเครื่องหมายในการเดินเรือ ได้แก่ พylon เครื่องหมาย วิทยุสื่อสาร
ระยะที่ ๑ ใช้งบประมาณการในการลงทุน ๒.๓ พันล้านหยวน (ประมาณ ๓๗๗ ล้านเหรียญสหรัฐ)โดยรัฐบาลจีนสนับสนุนเงินทุนผ่านกองทุน China-ASEAN Maritime Cooperation Fund				

ระยะที่ ๒ ค.ศ. ๒๐๒๐-๒๐๒๕) (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๘)	ดำเนินการศึกษาสำรวจ ออกแบบความเป็นไปได้ และทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสังคม ของแต่ละโครงการ และได้รับการรับรองจาก ๔ ประเทศ	ระยะทาง ๒๕๕ กิโลเมตร จาก เมืองซือเหมาถึง ชายแดนจีน-เมียนมา ที่หลัก ๒๔๓ ให้ รองรับเรือ ๕๐๐ ตัน(DWT) และ สร้างสะพาน Yunjinghong ขึ้น ใหม่	- ทำเรือสินค้าสำหรับเรือ ๕๐๐ ตัน (DWT)จำนวน ๔ แห่ง ได้แก่ Simao, Menghan, Suploi and Chiangsaen Ports. - ทำเรือสินค้า ๓๐๐ ตัน ทำเรือWan Seng - ทำเรือโดยสาร จำนวน ๙ แห่ง ได้แก่ Simao, Jinghong, Ban Sai, Muongmom, Wan Pong, Ban Khouane, Chiangsaen, Houaysai, Chiangkhong	-
ระยะที่ ๒ ใช้งบประมาณการในการลงทุน ๑.๖๙๕๗ พันล้านหยวน (ประมาณ ๒๗๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ)โดยรัฐบาลจีน สนับสนุนเงินทุนผ่านกองทุน China-ASEAN Maritime Cooperation Fund				

ภายใต้แผนพัฒนาการเดินเรือฯ จำเป็นต้องมีการดำเนินงานเบื้องต้นของโครงการปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง (Preliminary Work of Navigation Channel Improvement Project on the Lancang-Mekong River)โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา สำรวจ ออกแบบ แนวทางการปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือในแม่น้ำโขงระหว่างชายแดนประเทศจีน-เมียนมา ถึงนครหลวงพระบาง สปป.ลาว ระยะทางประมาณ ๖๓๑ กิโลเมตร เพื่รองรับเรือขนาด ๕๐๐ ตัน (DWT) ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายข้อตกลงระหว่างประเทศสมาชิก การดำเนินการนี้ใช้เงินทุน ASEAN-China Maritime Cooperation Fund มีกรอบระยะเวลาดำเนินการ ๓๖๕ วัน เริ่มจากเดือนเมษายน ๒๕๕๙-เมษายน ๒๕๖๐ การศึกษาครอบคลุมด้านวิศวกรรม ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผลกระทบทางสังคมและการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมใช้แนวทางการประเมินผลกระทบของ UNESCAP และเพิ่มเติมการศึกษา การมีส่วนร่วม และในกระบวนการของการศึกษามีการกำหนดหน้าที่ให้แต่ละประเทศสมาชิกอำนวยความสะดวกในการผ่านเข้าออกของบุคลากรและอุปกรณ์ในการสำรวจ ตลอดจนให้แต่ละประเทศสมาชิกส่งเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการดำเนินการศึกษาและสำรวจ ทั้งนี้ ภายใต้กฎหมาย กฎและระเบียบภายในที่เกี่ยวข้องของแต่ละประเทศ

การดำเนินงานเบื้องต้นโครงการปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขงประกอบด้วย

๑. การสำรวจทางด้านกายภาพประกอบด้วยการศึกษาภาคสนามด้านวิศวกรรม เป็นการสำรวจเพื่อควบคุมแนวสำรวจทั้งทางแนวราบและแนวตั้งในบริเวณ แก่งและสันดอนตลอดแนวลำน้ำครอบคลุมระยะทาง ๖๓๑ กิโลเมตร จากชายแดนจีน-เมียนมาหลักกิโลเมตรที่ ๒๔๓ ถึงหลวงพระบาง สปป.ลาว โดยเป็นพื้นที่ในเขตประเทศไทยเป็นระยะทาง ๙๖ กิโลเมตร

๒. การสำรวจด้านชลศาสตร์ ประกอบไปด้วยการสำรวจอัตราการไหลของน้ำในแม่น้ำโขงจำนวน ๑๐๘ จุด (อยู่ในเขตไทย-สปป.ลาว ๒๐ จุด) สำรวจระดับน้ำโดยติดตั้งสถานีวัดระดับน้ำ ๔๕๒ จุด (อยู่ในเขตไทย-สปป.ลาว ๔๓ จุด) และสำรวจความเร็วและทิศทางของกระแสน้ำโดยเป็นพื้นที่ในลำน้ำโขงเขตประเทศไทย ๕๗ จุด (อยู่ในเขตไทย-สปป.ลาว ๖ จุด)

๓. การตรวจสอบทางธรณีวิทยาในลำน้ำโขง ประกอบด้วยการสำรวจลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะหินและดิน การเจาะสำรวจตัวอย่างหินและดินที่ระดับ ๑๐ เมตร เพื่อหาบริเวณที่อาจเกิดปัญหาทางธรณีวิทยา โดยในประเทศไทยมีการสำรวจตั้งแต่บริเวณสามเหลี่ยมทองคำถึงบริเวณบ้านกกหลวง สปป.ลาว และการทดสอบความแข็งแรงของดินบริเวณสันดอนในแม่น้ำโขง

๔. การศึกษาโดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์และแบบจำลองทางกายภาพ มุ่งเน้นศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของร่องน้ำและลำน้ำทั้งก่อนและหลังการปรับปรุงร่องน้ำ

๕. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ประกอบไปด้วย งานสำรวจภาคสนามมีเป้าหมายหลักในการสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อม การสำรวจทางด้านระบบนิเวศน์ รวมถึงการเก็บข้อมูลพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวทางระบบนิเวศน์ เช่น พื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พื้นที่อนุรักษ์พันธุ์พืชและสัตว์ป่า แหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้นการสำรวจความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม เป็นต้น

๖. การประเมินผลกระทบทางสังคม (SIA) สำรวจกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านช่องทางที่เป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการกับกลุ่มที่ได้รับประโยชน์และได้รับผลกระทบจากโครงการตลอดแนวแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง เช่น ข้อมูล การย้ายถิ่นฐานของประชากร การสำรวจแรงงานและการจ้างงาน ธรรมชาติและระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม มรดกทางวัฒนธรรม ความพึงพอใจและทัศนคติต่อโครงการ เป็นต้น และนำมาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดความต้องการของกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบประกอบการประเมินผลกระทบทางสังคม เพื่อหาแนวทางและมาตรการเพื่อขจัดผลกระทบเชิงลบต่อไป

หลังเสร็จสิ้นการสำรวจจะมีการจัดทำรายงานรวบรวมข้อมูลการสำรวจภาคสนามด้านวิศวกรรมการสำรวจด้านชลศาสตร์การตรวจสอบทางธรณีวิทยาการศึกษาโดยใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์และแบบจำลองทางกายภาพการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมการประเมินผลกระทบทางสังคมการสำรวจการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเมื่อรายงานผลการศึกษาของการดำเนินงานเบื้องต้นของโครงการแล้วเสร็จ ประเทศสมาชิกจะนำรายงานดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาตามกรอบกฎหมายและระเบียบภายในของแต่ละประเทศ และเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้วจึงจะสามารถนำไปปฏิบัติตามผลการศึกษาต่อไปได้

ประโยชน์ของโครงการจะช่วยส่งเสริมการใช้ท่าเรือพาณิชย์เชียงแสน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง และก่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการเดินเรือในบริเวณแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาผลกระทบเพื่อให้ประเทศสมาชิกพิจารณาในรายละเอียดและดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมายภายในของแต่ละประเทศก่อนดำเนินการต่อไปทั้งนี้ กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคม จะเป็นหน่วยงานปฏิบัติและประสานงานหลักในการดำเนินการตามแผนพัฒนาการเดินเรือระหว่างประเทศ ค.ศ. ๒๐๑๕ – ๒๐๒๕ และการดำเนินงานเบื้องต้นโครงการปรับปรุงร่องน้ำทางเดินเรือในแม่น้ำล้านช้าง-แม่น้ำโขง

พฤษภาคม ๒๕๖๐

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่

สำนักความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมทางน้ำ กรมเจ้าท่า โทร ๐๒๒๓๔๑๐๗๐